

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความสำคัญของภาคเกษตรต่อเศรษฐกิจส่วนรวมมีแนวโน้มลดลง สัดส่วนมูลค่าการผลิต การเกษตร ต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมภายในประเทศลดลงเหลือเพียงร้อยละ 10.94 ในช่วงครึ่งแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ด้านโครงสร้างการผลิตในภาคเกษตรไม่เปลี่ยนแปลง สาขาพืชยังคงเป็นสาขาการผลิตที่มีสัดส่วนมากที่สุดคือ ร้อยละ 62 รองลงมาคือ สาขาปศุสัตว์และประมง เฉพาะสาขาพืชประสิทธิผลการผลิตเชิงเปรียบเทียบยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ผลผลิตต่อไร่ของพืชที่สำคัญยังอยู่ในระดับต่ำ และต้นทุนการผลิตสูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศ คู่แข่งชั้นนำบางประเทศ และอัตราการเจริญเติบโตมีแนวโน้มลดลงในช่วงครึ่งแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 เหลือเพียง ร้อยละ 1.51 การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือเพื่อให้เกษตรกรช่วยเหลือตัวเองได้ในที่สุด สถานภาพของกลุ่มเกษตรกรถูกแบ่งแยกเป็นหลายกลุ่มภายใต้การส่งเสริมของหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้การช่วยเหลือเกษตรกรด้านการบริการ และการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านกลุ่มเกษตรกรมีความเหลื่อมล้ำกันจาก จำนวนกลุ่มเกษตรกรทั่วประเทศ 4,108 กลุ่ม สมาชิกประมาณ 500,000 คน มีเพียงส่วนน้อยคือ ร้อยละ 12 เท่านั้นที่สามารถดำเนินงานทางธุรกิจได้ผลมีฐานะทางการเงินมั่นคงและร้อยละ 40 ดำเนินธุรกิจไม่มั่นคงนัก ส่วนที่เหลืออยู่ในระหว่างการพัฒนาองค์กรเพื่อดำเนินการธุรกิจ ตามที่ กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ออกระเบียบว่าด้วยข้อบังคับคณะกรรมการกลางกลุ่มเกษตรกร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกลางกลุ่มเกษตรกร ช่วยกรมส่งเสริมการเกษตร ส่งเสริมการประกอบอาชีพของสมาชิกกลุ่ม และร่วมแก้ไขปัญหาระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร (กองพัฒนาการบริหารงานเกษตร, 2539) นอกจากนี้คณะกรรมการกลางกลุ่มเกษตรกรภาคใต้ ทุกจังหวัดได้ติดตาม สถานการณ์พืชเศรษฐกิจหลัก และเรื่องอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อเกษตรกรของภาคใต้ที่เป็นปัญหา เช่น ยางพารา กาแฟ เป็นต้น (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2537) เมื่อพิจารณาใน รายละเอียดเฉพาะพื้นที่ภาคใต้ พบว่าเกษตรกรรวมภาคใต้มี 4 กลุ่ม คือ กลุ่มนาข้าว กลุ่มพืชสวน ยางพารา กลุ่มพืชสวนไม้ผลและพืชผัก การรวมตัวของเกษตรกรภาคใต้ จะเริ่มจากการรวมกลุ่ม แบบสหกรณ์ ก่อนจะมามีกลุ่มแบบกลุ่มเกษตรกรและรูปแบบล่าสุดก็คือ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ซึ่งที่ผ่าน มากลุ่มเหล่านี้ประสบความสำเร็จบ้าง ล้มเหลวไปบ้าง (เสรี, 2536)

ยางพาราถือว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศมานาน และนับวันจะมีความสำคัญมากขึ้น นอกจากนั้นการปลูกยางเป็นอาชีพที่ผูกพันกับประชากรมากกว่าร้อยละ 10 ของประเทศ โดยเฉพาะภาคใต้ได้กว่าร้อยละ 80 ของประชากรอาศัยยางพาราเลี้ยงชีพ (เอกสารแนะนำสำนักตลาดกลางยางพารา, 2536) นับจากปี 2534 เป็นต้นมา ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตยาง และส่งออกยางมากที่สุดในโลก สามารถผลิตได้ปีละกว่า 1.7 ล้านตัน และมีอัตราการเพิ่มร้อยละ 8 ต่อปี สามารถนำรายได้เข้าประเทศปีละกว่า 40,000 ล้านบาท ยางพาราที่ผลิตส่วนใหญ่ ส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ ร้อยละ 92 และใช้ภายในประเทศเพียงร้อยละ 8 เท่านั้น (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2538) ในส่วนของการทำสวนยางของชาวสวนยางจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการทำให้แบบมรดกตกทอดมาประมาณ 50 ปี ปัจจุบันเป็นสวนยางแปลงเล็ก ๆ ที่มีขนาดตั้งแต่ 5-20 ไร่ เกษตรกรชาวสวนยางไม่มีอำนาจต่อรองและถูกเอาเปรียบในทุก ๆ ด้าน ในท่ามกลางวิกฤติการณ์และปัญหา ชาวสวนยางหลายพื้นที่ได้ร่วมมือ ร่วมใจกันทำการศึกษาค้นคว้าหาทางแก้ปัญหามาโดยตลอดทำในหลาย ๆ วิธี เช่น การรวมกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นและขายยางตามที่เจ้าพนักงานเกษตรแนะนำ ในขณะที่กลุ่มยางพารามีแนวโน้มของการตั้งกลุ่มที่เป็นไปได้มากกว่าเพราะยางพารามีความต่อเนื่องในเรื่องของกิจกรรมการผลิตและรายได้ การพัฒนาสถาบันหรือกลุ่มของเกษตรกรต้องเน้นที่กลุ่มขนาดเล็กในระดับหมู่บ้านหรือตำบล เป็นรากฐานพัฒนาขึ้นมาในระดับที่สูงขึ้น โดยการเชื่อมโยงแบบค่อยเป็นค่อยไปมีหน่วยงานราชการและองค์กรเอกชนเป็นผู้ประสานงาน มีบทบาทเป็นที่ปรึกษา ช่วยในการสร้างระบบและการวางแผนของกลุ่ม (เสรี, 2536)

○ การผลิตยางพาราในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น สภาพการปลูกยางพาราทั้งจังหวัดมีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 1,214,390 ไร่ ได้ผลผลิตโดยรวม 250,236,591 กิโลกรัม ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย 30.66 บาทต่อกิโลกรัม (สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2539) ทั้งนี้ราคาที่เกษตรกรขายได้มีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ในการผลิตยางแผ่นดิบและขายยางของชาวสวนยางส่วนใหญ่จะผลิตยางที่ไม่มีคุณภาพ เช่น มีความชื้นมาก หรือมีสิ่งสกปรกเจือปน เป็นต้น การขายส่วนใหญ่ก็ขายในรูปร่างแผ่นดิบให้กับพ่อค้าเร่ พ่อค้าคนกลางในเมือง จึงมักถูกเอาเปรียบ เช่น ถูกพ่อค้าประเมินราคาซื้อขายก่อนข้างต่ำกว่าที่เป็นจริง ถูกโกงน้ำหนัก เป็นต้น เพราะคุณภาพยางไม่ดีนี่เองทำให้ประเทศไทยเสียเปรียบคู่แข่งเช่นประเทศมาเลเซีย และตลาดรับซื้อก็ค่อนข้างจำกัดด้วย จากปัญหาดังกล่าว หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งทางภาครัฐบาลและภาคเอกชน โดยเฉพาะกรมส่งเสริมการเกษตรได้สนับสนุนและส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนยางพารา โดยเฉพาะเจ้าของสวนยางขนาดเล็ก รวมตัวกันจัดตั้ง “กลุ่มปรับปรุงสวนยางแผ่นและขายยาง” ขึ้นในท้องถิ่น เพื่อให้เกษตรกรที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มฯ ปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นดิบให้เป็นยางแผ่นดิบที่มีคุณภาพดี ซึ่งจะช่วยให้ผู้ซื้อให้ราคาสูง นอกจากนี้สมาชิกจะนำยางแผ่นดิบมารวมกัน เป็นผลให้การขายยางในแต่ละครั้งได้ปริมาณ

มาก ๆ จะช่วยให้ผู้ซื้อและผู้ขายประหยัดเวลาค่าใช้จ่ายลงได้ และผู้ซื้อก็สามารถที่จะให้ราคาที่สูงกว่าปกติต่อผู้ขายแต่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ ขาดความชำนาญในการประกอบธุรกิจการค้า ขาดเงินทุน ขาดที่ดิน ขาดแรงงานที่มีคุณภาพ และแหล่งความรู้ทางวิชาการแผนใหม่ รวมทั้งการจัดการจึงไม่ประสบความสำเร็จมากเท่าที่ควร จึงควรทำการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อการดำเนินการธุรกิจเกษตรในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ได้ข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาการผลิตและรายได้ของเกษตรกรในจังหวัดนครศรีธรรมราชในอนาคต

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะ ธุรกิจเกษตรและการดำเนินการธุรกิจเกษตรของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อการดำเนินการธุรกิจเกษตร ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาความต้องการ ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา
4. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับธุรกิจเกษตรของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการธุรกิจเกษตรของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจและวางแผนของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา เพื่อดำเนินการธุรกิจเกษตร นอกเหนือจากธุรกิจที่ดำเนินอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

สมมติฐานของการวิจัย

ความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อการดำเนินการธุรกิจเกษตรมีความสัมพันธ์กับลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ และลักษณะทางสังคมของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

ขอบเขตและวิธีการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อการดำเนินการธุรกิจเกษตร ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ช่วงปี 2539-2540 เท่านั้น โดยใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งมีตัวแปรที่นำมาศึกษา คือ

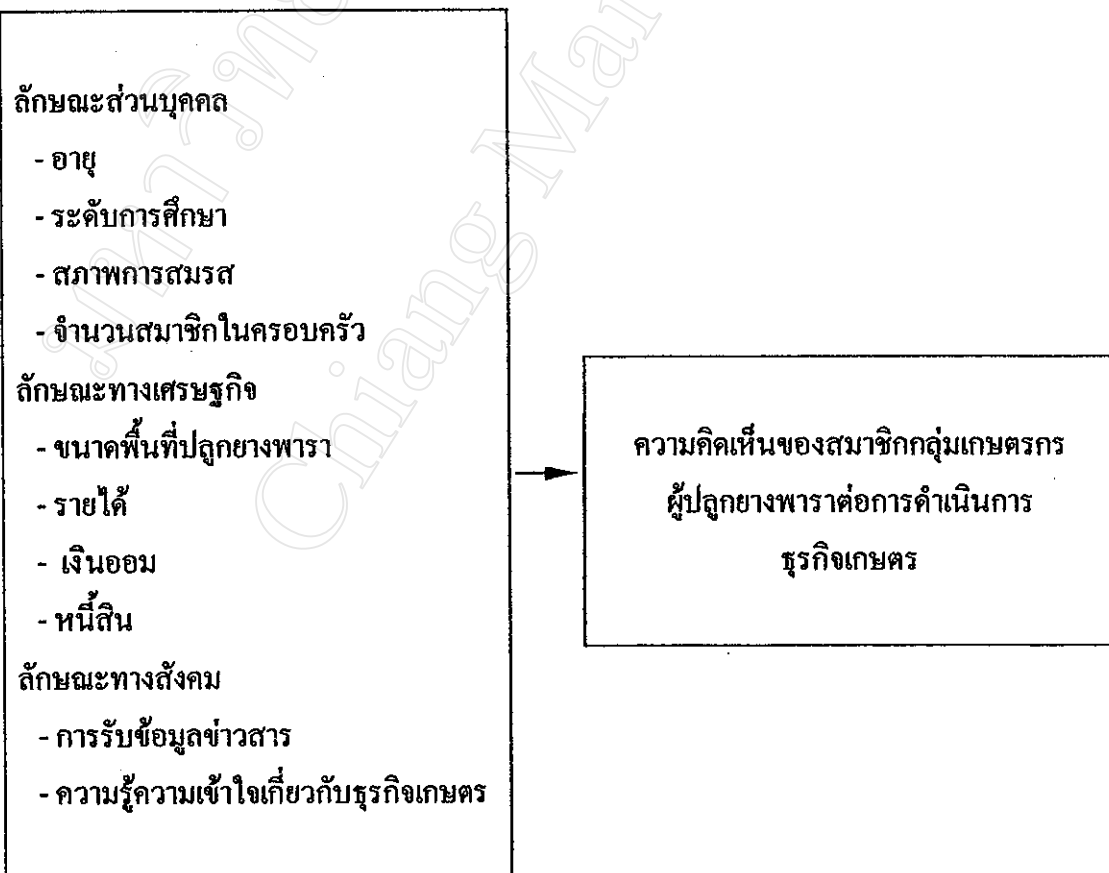
1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ และลักษณะทางสังคมของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการดำเนินการธุรกิจเกษตรของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อการดำเนินการธุรกิจเกษตร (การทำสวนยาง)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)



นิยามศัพท์

1. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา หมายถึง กลุ่มเกษตรกรซึ่งเป็นกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นและชายยาง ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. กลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นและชายยาง หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่เข้าร่วมตัวกันขึ้นเพื่อปรับปรุงคุณภาพยางแผ่น และนำยางแผ่นดิบมารวมกัน ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่งเพื่อจำหน่ายให้กับพ่อค้า ตามวันเวลาที่ได้นัดหมายเป็นการแน่นอน โดยการดำเนินงานจะต้องมีคณะกรรมการกลุ่มฯ และมีกฎระเบียบของกลุ่มที่ชัดเจนแน่นอนตามแนวทางของกรมส่งเสริมการเกษตร

3. การดำเนินการธุรกิจเกษตร หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับยางพาราในด้านการผลิต ด้านการขายและการตลาด ด้านการจัดการ ด้านการจัดสรรงบประมาณ ปัจจัยการผลิต และวัสดุอุปกรณ์

4. สมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา หมายถึง บุคคลที่มีคุณสมบัติตรงตามข้อบังคับของกลุ่มเกษตรกรเข้าสมัครและได้รับคัดเลือกเป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา รวมถึงผู้ได้รับตำแหน่งในกลุ่ม กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช

5. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธุรกิจเกษตร หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ในการดำเนินการธุรกิจเกษตรเกี่ยวกับธุรกิจยางพารา

6. ขนาดพื้นที่ปลูกยางพารา หมายถึง จำนวนพื้นที่ทั้งหมดของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ที่ใช้ในการปลูกยางพารา (นับเป็นไร่) แบ่งออกเป็น

- สวนยางขนาดเล็ก หมายถึง สวนยางที่มีเนื้อที่ไม่เกิน 50 ไร่
- สวนยางขนาดกลาง หมายถึง สวนยางที่มีเนื้อที่เกิน 50 ไร่ แต่ไม่ถึง 250 ไร่
- สวนยางขนาดใหญ่ หมายถึง สวนยางที่มีเนื้อที่ตั้งแต่ 250 ไร่ขึ้นไป

7. การรับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การที่เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับธุรกิจเกษตรจากจากวิทยุ เพื่อนบ้าน โทรทัศน์ เจ้าหน้าที่ หนังสือพิมพ์ วารสาร ในรอบ 3 เดือนก่อนเก็บข้อมูล